

Աստուածաշնչի անգլիական ընկե-
րութիւնների գործակալները դիմելով
Կ. Պոլսի անգլիական դեսպանին , բռ-
նաբար են թիւրք դարձնելիցների այդ-
անիւրաւ քմահաճայքների և Աստուա-
ծաշունչը սրբադրել ուղիւս յանդգ-
նութեանը դէմ: Սըր Գլաւ Յօրտ
այդ խնդրի համար յատկապէս աե-
սակցեցաւ այս օրեր Արատքին գոր-
ծերի նախարար Սայիտ փաշային և

Մեծ Եպարքոս Ճէվատ փառային հետ Շատ խիստ կերպով քննադատած է թիւրք կառավարութեան դրաքննիչներին այդ վարմանը և յայտարարած է թէ չպիտի թողաւորէ բնաւ որ Ս. Գիրքը իրենց քմահաճոյքի համեմատ սրբագրելու յանդգնին, անոր մէջ կրճատումներ կամ յաւելումներ աւելնով: Մեծ Եպարքոսը իրաւունք տուեր է անդլիական դեսպանի առած ներքին և հրաման զրկելու է Հանրային կրթութեան նախարարին որ արգիլէ դրաքննիչներին այդ յանդուգն վարմանը:

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԻՐԻՔԻՍ

Տիկին Գայիանէ Մատակեանց որ կողմակէն էր Պօլիս վերադարձած և կիրակօրեայ մի դասարան հաստատած է Մանկապարտէզի վարժուհիներ պատրաստելու համար էր Պօլիս մէջ յուն վար 10/22ի կիրակի օր սկսեց է իր դասախօսութիւնները Բէրաի Աղջկանց Արտեսանոցի սրահին մէջ: Դասաւոր 13 վարժուհիներ ներկայ գտնուած են: Դասախօսութիւնները ծրար գիրն եղած է. 1. Յրէպէտեան առաջին նուէր, անոր պատրաստութիւնն ու երգը: 3. Եւրոպական ձայնագրութեան սկզբունքներ: 3. Տոմարակաւութիւն. դրամի գաղափարը: Ա. նիւթին վրայ խօսած է ինք Տիկին Մատակեանց. Բ. նիւթին վրայ Տիկին Մատակեանց և Գ. նիւթին վրայ Տիկին Յակոբ Բագրատունի որոնք խօսած են Տիկին Մատակեանցի ցոյց տուած մանկավարժական ուղղութեամբը:

— Հռոմէական հայ հասարակութիւնը մի մեծ կորուստ ունեցած է վսեմ Յակոբ Եփեսոսիէօէեանի մահէամբը որ մեռած է յունվար 9/21ին, 74 տարեկան հասակին մէջ: Հռոմէական հայերի Պատրիարք Ամեն. Տ. Աղարեան որ պատրաստուած էր Հռոմ երթալ, մի քանի օր յետագայէր է իր ճանապարհորդութիւն, նախադահլու համար յուղարկաւորութեան հանդիման: Հանգուցեալը իւր բեւ սեղանաւոր մեծ անուն ունեցած է դրամական հրապարակին վրայ. իբրեւ Հայ, մասնակցած է Հաստեանի և Հակահաստեանի վեճերին, մեծապէս նպաստելով հայ կաթողիկ հասարակութեան դատին Հաստեանի դէմ. շինած է մի դպրոց Բէրաի մէջ և մի մատուռ կանգնած է Արզուինի մօտ Արտանուշ գիւղին մէջ ուրկէ էր Պօլիս գաղթած էր իր հայր: Հաստեանի և Հակահաստեանի միութենէն ի վեր ալ քաջուած էր ազգային գործերի մասնակցելէ:

— Հանգուցեալ Գարեգին եպիսկոպոս Սրբանձառեանի գոյքերը սեպտ. 9/21ին սկսած են ծախու հանուիլ կառավարութեան պաշտօնեայիններին ձեռքով և Պատրիարքարանի Երևոսական Տեսչին ներկայութեամբը:

ԼՈՒՐԵՐ ՊԱՐՍԿԱՆՍԵՐԻՆ

Դավրեժէն դեկտ. 30/11 յունվ.ին կը գրեն մեզ:

Գերիկայ վանքի բնի քանդուած պարիսպները նորէն շինելու համար

Ամին Սուլթանը արտօնութիւն է տրուել մի մասնաւոր նամակով որ զրկել է Առաջնորդական Տեսչապահ Գեր. Խաչատուր վարդապետին. միայն թէ շինութիւնը քառակուսի ձեւով պիտի լինի: Բայց ի՞նչպէս պիտի ճարտի շինութեան համար փող քանի որ ասկէ յառաջ ժողովրդին այդ վանքի համար տուածները ոչնչացան: Արժ. Բագարատ վարդապետը Գերիկայ վանհայրութիւնից հրաժարած է:

Գեկտ. 26ին (Հ. Տ.) Թէհրանէն եկած մի խիստ հրամանի համեմատ, արտաքին գործերի նախարարութեան ոստիկանները եկան և բացին բողոքականներին եկեղեցին ու դպրոցները:

Գեկտ. 27ին Բերդաթաղի եկեղեցուն մէջ բաւական չքով կերպով կատարուեցաւ Խորեն Նարեկ Սրբաւանի հանգիստը: Դրսի թաղի եկեղեցուն մէջ հոգեհանգիստ կատարուեցաւ Գ. Արծրունու համար:

Սարմատի թիւրք պարսկական սահմանադրութիւն վերայ հայ գիւղերը աւարտութեամբ կողպտող Շիրակի ցեղի (Սոմայու) Գուրգերի ցեղապետներէն 6 հոգիներ (Ալի աղաի զաւակներ) ձերբակալուելով դեկտ. 21/2 յունվ.ին Դավրեժ բերուեցան ուր բանտարկուած են:

Կառավարութիւնը այս ամի 20ին զլխատել տուեց մի մարդասպան Պարսիկ:

Մինչեւ այսօր դեռ ձիւն չէ եկել Դավրեժ: Եղանակը ամառային է: Սարմատէն կը դրն որ այն կողմերն ալ մինչեւ այժմ ձիւն չէ եկել և եղանակը բաւական տաք է:

Անդլիացի հանքագործներ Թախթի Սիւրէյմանի մօտ (Արագածականի մէջ) գտել են անդիկի հանք: Իրենք կը պատմեն թէ անդիկ գտնուած տեղերն երեւցել են գործիքների բանուած տեղեր որոնք ցոյց կուտան թէ մի քանի դարեր յառաջ եղել են ազգեր (Մատինացիք, Մարք հայր), որոնք գործածել են այդ հանքեր: Ամայս 27ին հանքագործ խումբը ուղեւորեցաւ դէպի Թէհրան. կասկե թէ այնտեղ վեճ. Դահի նախարարութեան հետ նոր պայմաններ պիտի կնքեն անդիկի հանքի գործածութեան համար. բայց ես կը կարծեմ թէ գնացին որ քարածուխի մի հանք բանալու համար պայմաններ կնքեն:

ՆԱՄԱԿ ԿԻՊՐՈՍԷՆ

Նիգոսիա, 4/16 յունվ. 93
Ազգայնոց համար այս տարեգրի օրը նշանակելի հանգիստն օր մը եղաւ: Առաւօտուն ի ներկայութեան երկու խումբ բաղմութեան, տեղոյս Արժ. Տ. Յովհաննէս Դահլիսեան Հայրը Ս. Պատարագ մատոյց հանգիստաւորապէս եկեղեցւոյն մէջ. յետ որոյ վարժարանի սանուց և ժողովրդեան հետ միասին Առաջնորդ Գեր. Խորէն Վ. փորթուղարան Ս. Հայրն Առաջնորդարան երկելով, այնտեղ աչակերպ «Տէ՛ր, կեցո՛ղու զՀայոց» մաղթերով երգեցին: Ապա վարժարանի սաներէ մին նոր տարւոյ առթիւ «Ժամանակի արագաստութեան վե-

րայ» մի հաճելի ճառ կարդաց, մաղթելով ի վերջոյ որ ներկայ տարին Հայոց համար արգիւնաւոր լինէր և ոչ թէ կորստաւոր, ինչպէս գացող տարին...: Առաջնորդ Ս. Հայրն, ի պատասխան այս ճառին, Սաղմոսեղոսին «Աւուրք իմ որպէս հովանի անցին և ես որպէս խոտ ցամաքեցայ» բնաբան առնելով պարագային յարմար մի սրտայոյզ բանախօսութիւն բրաւ, օրհնելով զհամայն ազգս, տեղացիքս և վարժարանի սանունքս: Յետ սոցա «Միասնեալ բարեաւ» քայքայով վերջ տրուեցաւ այն փոքրիկ հանգիստին: Ներկայ հանգիստականները ըմբռնեալ և անուշեղինօք մեծարուեցան և մեկնեցան պահուստ, ամենքն ալ Գեր. Առաջնորդ Ս. Հօր ալը համբուրելով, Նորին օրհնութեանց և շնորհաւորութեանց հետ մէկտեղ իւրաքանչիւր օր ընդունեց նաեւ մէկմէկ «Օրացոյց», տանելով իւր հետ մի քաղցր տրագիկութիւն այն առթիւ:

Յ. ԱՅՎԱԶՈՎՍԻՆ Ի ՖԻԼՍՏԻՆԵՍ

Ֆիլատէֆիա, 11 յունվ. 1893
Ներկայ ամսոյ 5ին Նիւ Եօքէ քաջուած հեռագիրներ մեզի ծանուցին թէ հոգաւոր հայ նկարիչ Տիար Յ. Այվազովսքի և իւր Տիկին կուգան ի Ֆիլատէֆիա:

Տօքթ. Քէպապեան և Տիար Գր. Երզնկեան Եղարք որոնք հեռագրերն ստացած էին, փութացին անմիջապէս ընկերութեամբ քանի մը ազգայիններու՝ երթալ ի կայարան դիմաւորել ուրկէ առնելով զանոնք տարին մի արժանաւայել օթեան:

Տօքթ. Քէպապեան և Տիար Գր. Երզնկեան հրաւիրեցին զՏիար Այվազովսքի, յանուն գաղթականութեան, ներկայ դառնալ սրահի մը մէջ ուր գաղթականութեան անդամք իրեն մի սիրալիր ընդունելութիւն տնել կը փախաբէին:

Սոյն հրաւեր ուրախութեամբ ընդունուած լինելով՝ հետեւեալ երկու ժամը Տիար Տիար և Տիկին Այվազովսքի ընդունելութեան սրահը մտած առնեց գաղթականութեան ստուար մի բաղմութիւն բուռն ծափահարութեամբ ընդունեց իրենց: Ընդունելութեան հանգիստի սկզբնաւորութիւնն եղաւ մի ազգային երգով զոր խումբը երգեց Տօքթ. Քէպապեանի նուագարանի առաջնորդութեամբ:

Ապա Տօքթ. Քէպապեան հանդիսականաց ներկայացուց մեծահաշակ հայ նկարիչը, պարագային պատշաճ խօսքերով որոնք յաճախ ծափահարուեցան, որոյ յաջորդեց մի երգ, զոր երգեցին խիստ ներդաշնակութեամբ. յետոյ Տիար Յ. Սիրականեան մի խիստ ընտիր պատրաստուած ճառ կարդաց, ուր ներկայացուած էր հայ հանճարներին մի շարք և ի մասնաւոր մեր մեծանուն հիւրի գործերը: Աւելորդ է ըսել թէ այն ճառախօսութիւն եւս յաճախ ծափահարութեամբ կընդհատուէր: Ի պատասխանի, Տիար Այվազովսքի թէպէտ կարճ բայց շատ զգածուած կերպով իւր գոհունակութիւն և շնորհակալիքն յայտնեց, և որ ի կարգին չի մոռցաւ նաեւ մեզի

հայրական խրատներ տալ:

Երգուեցաւ մի երգ եւս. ապա Տ. Այվազովսքի անգամ մ'եւս ոտքի նշնելով և ալ աւելի ուրախութեամբ բայց յուզեալ շնորհով իւր հրաժեշտի ողջոյնը տուաւ:

Այս առթիւ Տիար Այվազովսքի խոստացաւ նաեւ ի յիշատակ նուիրել մեզ մի նկար իւր փափով վրձինէ եւ լաճ և բաժնուեցաւ դէպի իւր օթեան:

Հետեւեալ օրը Տիար և Տիկին Այվազովսքի ճաշի հրաւիրուած էին անւանի վերապոյժ և հայտէր Բրօքէսօր վանդէնէի տուն, ուր հրաւիրուած էր նաեւ բաղմանօթ Տօքթ. Յ. Ա. շակունի. հոն եւս մի շքեղ սեղան պատրաստուած էր մեր մեծ հիւրի համար (Հարկ է որ մենք Հայերս գնահատենք բրօքէսօր վանդէնէի այս հիւրասիրութիւնը): Ճաշը որ ժամը 6ին սկսած էր, 8 1/2ին վերջացաւ:

Նոյն երկու Տիար Այվազովսքի Հայրական Միութեան կողմէ հրաւիրուած լինելով, փութաց անոնց ժողովին եւս ներկայ լինել: Ժամը 8ը 45 րոպէ անցած էր երբ Տիար Այվազովսքի սրահէն ներս մտաւ ուր բուռն ծափահարութեամբ ընդունեցին զինքը: Նախորդ երեկոյի նման մի քնդունելութիւն եւս հոս եղաւ: Տիկին Այվազովսքի մի ծաղկեայ փունջ նըւիրուեցաւ որ խիստ ընտիր պատրաստուած էր: Այնուհետեւ Տիար և Տիկին Այվազովսքի մեկնեցան սրահէն: Ասոնց մեկնելէն հետք, Տիար Սարգիսեան, Ամերիկայի հայ գաղթականութեան Պարսկաստանի զրկած պատկերակը, տեղեկութիւններ հաղորդեց իւր պատուիրակութեան մասին որ լսողները դո՛հ մնացին, և ժողովը ցըրուեցաւ: Հետեւեալ առաւօտ Տիար Այվազովսքի մեկնեցաւ ի վաշխիթան:

ՀՐԱՆՏ

Ի ՊՐԱՅԻԼ

Բայց ի պանդուխտ մշակներէն, փոքրիկ թիւ մ'եւս կը կազմէ Խաչայի թիկնազորականութիւնը, որոնք ասկէ ու անկէ եկած հաւաքուած են աստ: Ընդամենը քառասուն չափ տնուորներ են, որոնց մօտեք սափրիչութեամբ (պէրպէր) կը պարապին և ոմանք սրճարան ունին կամ մի այլ արուեստով կը զբաղին:

Ազգային լեզուն, հայերէնը, այստեղ եւս իւր բացակայութեամբ կը խլուէ. կամ բնաւ չը գիտեն և կամ կը խօսին աղճատ ու ցանցաւ մի թուրքերէն: Մի օտարական սա դիտարկութիւնը կընէր թէ կամ յարգեցէք ձեր առանդական ազգային լեզուն և խօսեցէք մօնով և կամ հետեւեցէք տիրող կառավարութեան լեզուն. թուրքերէնի հետ ի՞նչ գործ կամ վերաբերութիւն ունիք: Խեղճ օտարականը չը գիտեր թէ Հոյը Հայ չը լինելէ զատ՝ ամեն ինչ լինելու ընդունակութիւն ունի. ինչ որ է, թողունք այս մասին վերայ խօսելու և ի դուր չը չարարուինք կամ չարարենք:

Այստեղ կայ մի ազգային եկեղեցի յանուն Ս. Աստուածածնայ որ շինուած է 25 տարի առաջ Պօլսեցի Շիրիսեան Բարութիւն աղայի և Արթիւր Նազուպ անուն մի անձի ջանադրութեամբ, նշանաւոր Բարսաղա կայաց բուռն փողոցին վրայ, թէ՛ ներսոյն և թէ՛ դրսոյն բաւական կոկիկ յատակագծի մը վերայ: Եկեղեցին յատուկ եկամուտ կամ կալուածներ չունի, բայց ի մի գետնէ որ ճիշդ իւր դի-

ապա 8.
ուստի
ութեամբ
հրաժեշ-
տովսքի
նուիրել
ընէնէ
լու օրեւ
իկին Այ-
նին ան-
Յոսիֆէսը
սիրուած
Թ. Յ. Բր-
տիսի
հետեւ
հայրն
անկէնի
որ ժա-
րջայաւ
լազուսքի
հրաւիր-
եց ժողո-
ւը 8ը 45
ընդ
Այլա-
ւս բուն
եղին զին-
ն մի ըն-
դ. Տիկին
ունը նը-
գատարա-
ւոր և Տի-
սորահէն-
սոր Սար-
սղթակա-
ւած պատ-
առուրդեց
նախն որ
թովը ցըր-
Տիար Այ-
նիկ թոն-
րԱՆՏ

մացն է և որ մի փայտավաճառանոց է վարձու տրուած տարեկան 400 ֆրանքի. մնացեալ եկեղեցական ծախսուց, քահանայի ամսականի և այլններու համար ժողովուրդն ինք կը մտնակցի, իւրաքանչիւրն ըստ կարեաց ամսական մի տուրք վճարելով:

Ունի մի քահանայ, Արթ. Տէր Ստեփան Արիւսեան անուամբ, Նիկոմիդիայի վիճակէն Ձէնկիւր գիւղացի. սա մի տարեկան է որ բերուած է սատ ժողովուրդեան հոգեւոր մտտակարարութեանը համար: Արթ. Հայր Ստեփան ասկէ առաջ ալ բաւական տեղեր պաշտօնավարած է. մանաւանդ Արիւս-Պուրկազ, ուր թողած է բարի անուն ու քաղցր յիշատակներ, եկեղեցւոյ շինութիւն, դպրատան հաստատութիւն ևն. Սա ալ քահանայ կոչուած զասին կիկրարերի, բայց Տ. Ստեփան Արիւսեան օմանց պէս ծոյլ ծոյլ յօրանջող և միայն աշխարհայրը մտածող քահանայներէն չէ, այլ ըստ բաւականին գործունեայ ու աշխատասէր. մշակէ մ'աւելի կը սիրէ յայնի կը գործը եկեղեցւոյ պայ-ծառութեանը համար է: Մէկ տարուայ պաշտօնավարութեամբը յաջողած է ժողովուրդեան մեծագոյն մասին համակրութիւնը գրաւել. այս ալ բան մ'ըսել է:

Եթէ մեր Արթ. քահանայ Հայրերը իմաստութեամբ մտածեն և չը կարծեն որ եկեղեցւոյն պարզապէս խանութ մ'է կամ առեւտրական տեղ մը իրենց տարուստին համար և եթէ չը կարծեն որ իրենց պաշտօնը, կողոսմն ու հաւատք՝ սոսկ պարտական մ'է իրենց ստամբար լայնեղուն ու փորերին ուսեցնելու համար, այն ատեն կարող կը լինին շատ ու մեծ գործեր կատարել, անմահ անուն, անմահ անաւոր համբաւ ու յիշատակներ թողուլ որովհետեւ քահանան ընտանիքներու մէջ ելեւմուտ ունենալով կարող է և դիւրութիւն ունի ընելու այն ամենը, ինչ որ իր Աթոռի վրայ բազմած կ'աթոռակոյտէ մը հետոյ է, ինչ որ վաճառարժ Պատրիարքի մարջն իսկ չանցնիր. սակայն ուր են այդ օրհնեալ ու սրբաբուն հոգիները, որոնք ժողովուրդի բարեւոյն մէջ, ժողովուրդի նիւթական ու բարոյական զարգացման մէջ փնտռեն ու տեսնեն իրենց շահը, իրենց փառաւորութիւնը:

Իսրայիլի գաղթական Հայերու մէջ աչքի երեւացող անհասները հազիւ 3-4 անձնատուութիւնը են որոնք կը զբաղին մեծ ու քնդարձակ առեւտրական գործերով, ունին յայտնի վարկ ու հաքքստութիւն:

Պ. Գեորգ Պէսարապեան (Տօմոյ Նից Պէսարապեան) ընդարձակ ազարակներ կը բռնէ և կապալառու է բոլոր Դանուբէն արտադրեալ ձկան: Գեորգը արար Պ. Պէսարապեան ինքը և իւր զաւակներ չը գիտեն մի բառ հայերէն և զուրկ են իմանալու ազգային աւանդական քաղցրութիւններէն: Ազգային յիշատակի մի մեծ բան չուեն թէն և Պ. Պէսարապեան, այսու ամենայնիւ կըսուի թէ բնաւորութեամբ լու մարդ է և առատաձեռն, մանաւանդ օտարներուն համար: Նոյնպէս զրոյց կայ թէ մտադիր է եկեղեցւոյ մըշտակայ կալուած մը գնել և կամ եկեղեցւոյ գիմացն երկու գետնին վրայ չէնք մը կանգնել ի յաւերժական յիշատակ իւր և իւր գերդաստանի անուն և առատաձեռնութեան կենդանի օրինակներ ցոյց տալ զէպի իւր բազմակարօտ ազգն:

Ներանի թէ այս զրոյցներն ստուգութիւն գտնելին. յայնժամ արդարեւ մեծ գո-վութեան և ազգային հանդիսաւոր շնորհակալութեան արժանի կը հանդիսանայ Տօմոյ Նից Պէսարապեան, որի նմանե-րէն շատ ու շատ բաներ սպասելու իրաւունք ունի իւր գեորգեացեալ ազգը: Եւ արդարեւ եթէ հարուստ Հայերն իւրեանց բարձր կարողութեան համեմատ չը ճանաչեն նաեւ իրենց առ ազգն ունեցած սրբազան պարտուց պայմանները և

չը գործադրեն զայն, այն ատեն ազգն ալ իրաւունք կ'ունենայ ըստ հայ բանաստեղծին թրեմէ իրենց ալ, իրենց փողի մի վրան:

(Շարունակելի)

ՅՈՅՆ ԲԱՐԵՐԱՐՆԵՐ

Մի խաղի Մարտի 20-ը օրում 12,000 շերտ մեծած է լոտոնի մէջ, 3,000 ֆրանք կտակեր է իւր ծննդական հայրենիքն եղող Քիտս կղզու Յոյներին բաւերգործական ընկերութիւններին:

— Պր. Տէմէզըրուս Սթէֆանովիչ տարեգլխին առթով 600 ոսկի զրկեր է Ֆէնէրի Պատրիարքարանին որ Պատրիարքարանի պաշտօնային երկ և բարեգործական հաստատութիւններին բաշխուի:

— Ալեքսանդրիայի յոյն սեղանաւորներէն Սըր Ճօն Անթոնիատէս՝ Կ. Պօլսէն անցած միջոցին, 50 ոսկի նուիրեր է Ֆէնէրի Պատրիարքարանին:

ՕՐԱՅՈՅՆՆԵՐ

Այս օրեր մի քանի տեղերէ նա-մակներ եկած են մեզ որոնք 1893 թուականի օրացոյց կուղեն: Հարկ կը համարենք յայտարարել թէ տարեգլխին արդէն անցած և մեզ մօտ գտնուած օրացոյցներն սպառած լինելով, ալ չենք կարող գոհացում տալ իրենց այդ փափաքի: Ինչպէս կը տեսնուի Արմենիայի 4րդ երեսը ծանուցումներ շարքին մէջ, Օրացոյցների ծանուցումները վերցուած են նոր տարին (Հ. Տ.) մտնելէ ի վեր:

ՄԻ ՎՐԱՅԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ԲԱՐՈՉԸ

Շաբաթ օրը, գեկա. 26ին (Հ. Տ.) կատարուեցաւ Վրաց «Յիսկարի» նախկին իմրագիր Իվանէ Կերեսիւի ձէն լիպովը: Այդ օրը առաւօտեան ժամի 10ին հանդուցեալի ընտարաւում, Հաւարարում, բաւական շատ մարդ ժողովուրդեաց, որոնք գուրս բերին ընտարանից դագաղը և ձեռքով տարան մինչեւ Դիդուբէի եկեղեցին: Այնտեղ Գորու կախկոպուս Ալեքսանդրը պատարագ մատոյց և հանգստեան կարգը կատարելուց առաջ մի դամբանական խօսեց, որի մէջ մի առ մի թուելով Կերեսիւի ձէնի վրաց հասարակութեանը մատուցած ծառայութիւնները և ապա դառնալով ներկայ եղողներին՝ ասաց. «Դուք այժմ թաղում էք այնպիսի մարդու, որ ոչինչ չունէր, բայց և այնպէս կարողացաւ շատ բան անել իւր հայրենիքի օգտին: Չէր մէջ կան շատ հաւրատներ, խեղճներ և լուսաւորւածներ, որոնք մատ մատի չեն խը-փել հասարակաց օգտի համար: Իւրեւ հոգեւոր հայր խնդրում եմ ձեզ գործի ձեռք դարկել և ծառայել ձեր երկրին ու ազգին, ո՞վ ինչով կարող է, — դպրոցներ հիմնելով, թոշակներ նշանակելով, օգտակար գրքեր հրատարակելով կային: Դորանով էական ծառայութիւն կը մատուցանէք այն հասարակութեանը, որ անուցել է ձեզ: Դուք գուցէ դժգոհ էք որ յիշեցնում եմ ձեզ ձեր պարտաւորութիւնները:

բայց թէ ես չառեմ ձեզ այդ, ապա ո՞վ պիտի ասէ:»

Հանդուցեալի դագաղի վրայ արտասանուեցան մի քանի ուրիշ ճառեր և զրուեցան բաղմամբ և պակներ:

(Արմագանք)

ՆԱՄԱԿ ԵՊԻՍԿՈՍԷՆ

Գահիրէ, 8/20 յունի. 1893
Երէկ այստեղ նախարարական տագնապ մը վերջացաւ որ այս երկրի մէջ ներքին խնդիր մը լինելէ աւելի արտաքին, կամ բուն բառով, եւրոպական խնդիր մ'է քանզի Եգիպտոսն այժմ եւրոպական կշիռի ծանրոյցներէ մին կը կազմէ:

Եգիպտոսի նախարարապետութիւնը երկար ատենէ ի վեր կը վարէր Մուստաֆա Ֆէհմի փաշան որ, ինչպէս կերեւի, երկրին շահերէն աւելի անգլիական շահերին անձնուրութիւն ցոյց կուտար և նայելով որ 4-5 ամիսներէ ի վեր հիւանդ էր, սակայն և այնպէս պաշտօնին մէջ հաստատ կը մնար Անգլիայի պաշտպանութեամբ:

Խտիվը ուղղով իր փհապետական իրաւունքի մը գործադրութիւնը վերադն, փաշան հիւանդատ վիճակէն առիթ գտնելով հրաւիրեց զինք իր հրաժար տալ. սակայն Մուստաֆա փաշան յայտնեց որ առանց լորտ Գրոմըրի հաւանութեան չկրնար հրաժարել: Դիւրաւ կը հասկցուի թէ փհապետը որքան ալ դեռատի, իր անձին ու իրաւունքներին դէմ անարգանք մը նկատեց ստորագրաւ պաշտօնային այդ վարմունքը և կրտուի թէ միւս կողմէ ալ քաջալերուելով ֆրանսական և ռուսական ներկայացուցիչների զբոլմներէն, որոնք եթէ ոչ պատ-րաստող, դէթ ակնդէտ սպասողներէն այդ տեսակ մի միջադէպի, յանդուգն մի որոշում տրու և պաշտօնանկ անելով Մուստաֆա Ֆէհմին, տեղը նշանակեց Յախրի փաշան որի հակաանգլիական զգացումները բոլորին յայտնի էին. նախարարութեան միւս անդամներն ալ փոփոխուեցան բայց Տիգրան փաշան նորէն մնաց արտաքին գործերի նախարար:

Խտիվի այս որոշումը անսպասելի էր և հեռագրական գիծերը տենդոտ գործունէութեան մէջ գրուեցան մէկ կողմէ Գահիրէի և Լոնտոնի, միւս կողմէ Գահիրէի և Փարիզի ու Կ. Պօլսի միջեւ: Ալեքսանդրիայի մէջ սեղանաւորական գործերը գրեթէ դադարեցան և քաղաքական շրջաններին մէջ ամենքն անհամբեր և մտահոգ կուգէին տեսնել թէ այս անհաստատ պայքա-րի վերջը ո՞ւր պիտի յանգնի:

Լորտ Գրոմըր շուտով Պալատը զիմեց և յայտնելով որ Խտիվը չկրնար առանց անգլիական ներկայացուցչի խորհրդին այդպիսի մի ծանր որոշում անել, պահանջեց որ Մուստաֆա փաշան վերադառնա Կահիրէ. բայց Խտիվը իր որոշման վրայ հաստատ կեցաւ: Տեսնելով այս դիմադրութիւնը, լորտ Գրոմըր 24 ժամ մտածելու ժա-մանակ ստաւ իրեն և մեկնեցաւ: Նախարարութեան ամեն զիւսմաներին մէջ ծառայող Անգլիայի անօրէններին և

քննիչներին հրաման զրկուած էր արգէն որ նոր նախարարները չճանչեն և միւս կողմէ անգլիական դրաման բանակի ընդհանուր հրամանատար Ֆորէսթըրը վճռեցր կանչուելով լորտ Գրոմըրէ, երկար խորհրդակցութիւն ունեցաւ անոր հետ, ձեռք տոնուելիք միջոցների մասին: Անգլիական ներկայացուցիչ-գործակալի այս սպանաւ-կան դիրքը մինչեւ իսկ առիթ տուաւ կարծելու թէ նոյն օրը Գահիրէի մօտերը տեղի ունեցած բանակի սովորական ռազմավորձը զիտումով եղած էր, զիւսմանգիտութեան ջանքերին սուինի ոյժը աւելցունելու համար:

Սակայն Մարքի արժէվէրսօ, Ֆրանսաի Ընդհ. հիւպատոսը, իր կողմէ անգործ կեցած չէր. պաշտօնատունէն Պալատը, Պալատէն ռուսական հիւպատոսարան իր երթուղարձը քահնիցս դիտուեցաւ: Թիւրք կայսերական պատուիրակ Մուսթաֆա փաշան ալ անտեղեակ չէր այս զիւսմանգիտաւ-կան խուլ պատերազմին և «Լիբըլըն Կաղէթ», տեղային անգլիական օրկա-նը, կը քննադատէր Թիւրքիան թէ այս գէպքի մէջ Ֆրանսաի և Ռուսիայի խաղին գործիք կը լինի:

Եւրոպական գաղթականութիւնը, բայց անշուշտ Անգլիացիներէ, ծա-փահարեց խտիվական այս նախաձեռնութեան, քանի որ իր շահեր մեծապէս վնասուած էին անկէ ի վեր երբ Անգլիան նենգամիտ զաւակները երկրին մէջ ոտք հաստատելով, օտարադ-գի եւրոպական պաշտօնակները հե-տզհետէ երկրին գործերէն գուրս հա-նեցին: Խնայողաբար սպասողով և յետոյ Անգլիացիները գործի մտցու-ցին նոր նոր պաշտօններ տեղծելով: Առեւտրական դասը մանաւանդ կը արտնջայ որ երկրին պետական ամեն պէտքերին համար, անգլիական թեւաւորութիւնը թոյլ չտար տեղային վա-ճառականներին զիմել և ամենապար-գուններն ալ խնամով կապալարուէին անգլիական գործարաններին և Լոն-տոնի առեւտրականներին: Այսպէս ուրեմն տեղային յոսանական, իտալա-կան և ֆրանսական մամուլը մեծ մա-սամբ հրճուեցաւ այս գէպքի վրայ:

Իսկ ընկի արաւ տարրին մէջ, թէեւ շատ հոգ չին բռնած տակաւին անկախութեան և հայրենիքի գաղա-փարները, սակայն գարձեալ Անգլիայի թեւաւորութեանէն դժգոհներ կային պաշտօնեայ և իմրագիր դասէն, որոնց ներկայացուցիչ լրագիրն էր ԼյԱլլաւն, թէեւ կային զարձեալ Անգլիային փո-ղը հնչող արաւ լրագիրներ ալ...

Խտիվը որ թերեւս կրտուի ծնեան դահլճի արտաքին քաղաքականու-թեան սովորապէս վերադրուած թու-լութիւնն ալ հաշուի առած էր իր խորհրդատուների տեսութեամբ, ընդհա-կառակն տեսաւ որ լորտ Գրոմըրի, անգլիական արտաքին գործերի նախարարը, շատ հեռու է իր գործա-կալի ընթացքը պարտաւելէ. ուստի կնճռին մէջէն գուրս երկու համար, Յախրի փաշան ինքնուրաւ հրաժարը ձեռք բերաւ և փութով Նուպար փաշան պալատը կանչեց և իրեն առա-ջարկեց նախարարապետութիւնը, սա-

կայն հայազգի նախկին աշխարհավար
ընկերակցութիւնը որ ինք հաճելի անձնա-
ւորութիւն մը չէ Սնդիկայիներէն և ոչ
ալ կրնայ ազատ լինիլ անոնց ճշունդէն,
չընդունեց այդ պաշտօն և ընդ փա-
շան կանչուեցաւ Պալատը : Իսկ Տիգ-
րան փաշա այդ տաղանդաւոր օրը Պա-
լատէն չկրցաւ հեռանալ և նախաճաշն
ալ խորովի հետ անելու պատրիւն ունե-
ցաւ նոյն օրը :

Բիւզ փաշան ընդունելով նախա-
րարապետութիւնը, տաղանդաւոր յա-
ջող լուծում մը տուաւ : Ինք Սնդիկա-
յիներէն դէշ աչքով չէր դիտուել և
միւս կողմէ ալ Մուստաֆա փաշայի
վերադարձին կանչուելուն համար լորտ
Քրոմըրի պնդելը կրնար խորովին
անձնաւորութիւնը վերադարձնել և զինք
ձայնայեղ միջոցներէ մղել որ տեղի
պիտի տար բռնի միջոցներէ դուրս
գրութեան : ուստի 24 ժամ ետք,
երկրորդ օրը, լորտ Քրոմըր Պալատը
երթալով, խորովին գոհութեամբ լը-
սեց որ Ֆախրիին տեղ Բիւզ փաշան
կարգուած է նախարարապետ : Միւս
նոր նախարարները կը մնան իրենց
պաշտօնի մէջ որով և Տիգրան փաշան :

Սնդիկական դիւրագրածութիւնը
մասամբ մը իր դոհացումը գտաւ այս
կարգադրութիւնով : կը մնայ տեսնել
թէ նոր նախարարութիւնն ի՞նչ ըն-
թացք պիտի բռնէ և եթէ Բիւզ անդ-
լիստէր կը համարուի, իր պաշտօնա-
կիցներ ցոյց վայր դուրսագրուած նա-
խարարապետական գիտատարու-
թեան պիտի համակերպուին, թէ ոչ
աւելի անկախ դուրսէ պիտի ուզեն :

Տաղանդը երկու օր տեսեց և այժմ
վերջացած է : Երէկ ցերեկէն ետք,
Մարքի տը Ռեյէրսո խորովին այցե-
լեց : միտիւթարեւո՞թ թէ շնորհաւորե-
լու համար, այդ կէտ չգիտեմ : վերա-
դարձին իր անցիկը տեսայ : Իր գի-
ւանագէտի նուրբ և լուրջ գէմքը խո-
հուն նայուածքովը և պաշտօնական
չքովը այնպիսի ցնցող տպաւորութիւն
մը բրաւ իմ վրայ որ կը խոտորվանիմ
թէ երբէք այդ վայրկեանէն աւելի ու-
րիշ անգամ չէի զգացած թէ մէկ մը
որ մի մեծ երկրի կամ բարձրագոյն
շահերի ներկայացուցչի պատասխա-
նատուութիւնը կը կրէ, ի՞նչ ծանր
բեռան տակ կը գտնուի տաղանդաւոր
միջադէպերի ատեն ուր փոքրիկ ու-
խալն իսկ անդամանելի կորուստներ
յառաջ կը բերէ և ուր շահերի և ըս-
կողունքներէ կատարել մրցումը մար-
դիկ շղային վերջին աստիճանի ձգտա-
ման կը հասցունէ :

ԴԱՏԱԿԱՆ ԲԱՐԵՆՈՐԳՈՒՄԵՆԵՐ ՊԱՐԱԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Պարսկաստանի դատական նախա-
րար Մոհսին խան (Կ. Պոլսի նախորդ
գեւապան) քաղաքային և եղևոնական
դատաւարութիւններէ համար օրի-
նական մի նոր ծրագիր պատրաստած
և վէճ. Շահի վաւերացմանը ներկա
յայցուցած է : Մի քանի պարսիկ երի-
տասարդներ կառավարութեան ծախ-
քով Ֆրանսա պիտի ղրկուին իրաւա-
գիտութիւն սորվելու համար և երբ
Պարսկաստան վերադառնան, նահան-

դային դատարանները նախագահ պի-
տի լինին :

ՊԱՐԱԿԱՍՏԱՆ ԾԱՅՐ 1891ԻՆ

Կ. Պոլսի ֆրանսական Սուբուրա-
կան Սենեկի հրատարակած վիճակա-
գրէն կը տեղեկանանք որ 1891 թը-
ւականին Պարսկային ծոցը մտած են
1410 նաւ 259,096 տակառաշափ (ton-
ne) տարողութեամբ : ազանցմէ 165
չոգենաւ (167,015 տարողութիւն) և
315 տաղանթատանաւ (31,489 տարո-
ղութիւն) անգլիական դրօշակ կը կրէին
և 23 առագաստանաւ (2,253 տարո-
ղութիւն) ֆրանսական :

ԾԱՆՈԹՈՒՄՆԵՐ

ԾԱՆՈԹ ԳԻՐՔՆԵՐ

Հետեւեալ գիրքերը կարելի է ըս-
տանալ Արմենիայի խմբագրատունէն
իրենց առջեւ նշանակուած գիներով
որոնց մէջ հաշուուած է և ղրկելու
փոստի ծախքը :

Ալէքսանդր Ծատուրեան, Բա-
նաստեղծութիւններ : Մոսկուա 1891-
(Հնարի թղթի վրայ մաքուր տպագ-
րութեամբ կը պարունակէ հեղինակին
102 հատ բանաստեղծութիւնները :
Երես 174) : Գին 1 ֆր. 75 ս.

ԾԱՆՈԹ ԳԻՐՔ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐ

Հ. Յ. Վ. Խաւկերտեց. կը թարգման
անգլիական լեզուի (Անգլիերէն լեզուն
գիւրին և գործնական ոճով սովորեցու-
նող քերականութիւն մ'է հրահանգ-
ներով մէկտեղ) : Ա. հատորը կը բաղ-
կանայ 256 երեսէ և Բ. հատորը 216
երեսէ : վերջն ալ յաւելուած մը կայ
50 երեսէ բաղկացած որ հայերէն հը-
րահանգներէ անգլիերէն թարգմա-
նութիւնն է : Երկու հատորը միասին
5 ֆր. : (1 տողար ամբիւրկեան) :

Նշանակալի հայաստանեայց Մայր
Հայաստանի պատկերը՝ Հոյց 4 թա-
ղաւորութիւններէ նշանակներովը
մէկտեղ փայլուն թղթի վրայ և կանաչ
կապոյտ և դեղին զոյններով ներկուած :
1 ֆրանգ :

Ատոնցմէ զատ, Արմենիայի խմբագ-
րատան մէջ ծախու կը գտնուին նաեւ
Հ. Արիշանի, Հ. Ինճիճեանի, Հ. Գարե-
գին Զարգհանէլեանի, Բաֆֆիի, Ծե-
րենցի հրատարակուած բոլոր գիրքերն,
ինչպէս և ուրիշ օգտակար գիրքեր և
քարտէսներ հայաստանի հայերէն կամ
բաղկական տառերով և զանազան
գիներով և ին. և ին. :

Դրավաճառանոցի մանրամաս ցու-
ցակը որ 90 երեսներէ կը բաղկանայ,
ցանկացողներին կը ղրկուի ձրիապէս :

ԺԲ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ԴՐԱՄՈՒ ՈՏԱՆԱԻՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուղալեանի գրած հայեր-

նասիրական ոտանաւորներէ մի քանին
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իր-
բեւ նմոյշներ զանազան քաղաքներէ
մէջ և զանազան տպաւորութիւններէ
տակիւրերէն գրած ոտանաւորներէն
որոնք ժամանակին հրատարակուած չը
լինելով կորուսած են այժմ : Այն մի
քանի ոտանաւորներ որոնք իբրեւ նմոյշ
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ,
ցիր և ցան կը գտնուին Կ. Պոլսի տը-
պագրութեան ազգային երգարաններէն
մէջ՝ որոց վերատին տպագրութիւնն
վաղուց արդէն արգելուած է, և Ասիա
և Արմենիա լրագիրներէն մէջ : Նմոյշներ
մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տըր-
ւած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներ
ի՞նչ տպաւորութիւններէ տակ ներշն-
չուելով գրուած են : Գին (10 սանթիմ)
15 սանթիմ :

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՌՆՈՒՄՍ
ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԱՄԲԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը
ներկայացունէ ընտանեկան տխուր
պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ
անբարոյական մի հայր իւր ազգական-
ուած վարքաբարքով որչա՞փ չարիք-
ների պատճառ դարձած է և վերջ ի
վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով
սպաննուած և անհետացած է աշ-
խարհէ : Գին 1 ֆրանգ, (75 սանթիմ) :

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ա. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ՀԱՏՈՒԹԵԱՆ

Բ. Տպագրութիւն

« Հայոց Հայրենասիրական Միու-
թեան » հրատարակած այս վարդապե-
տարանի մէջ համառօտ կերպով բա-
ցատուած է թէ իւրաքանչիւր հայ-
րենասէր Հայ ի՞նչ փափաքներ պէտք
է ունենայ և ի՞նչ պարտքեր ունի կա-
տարելու :

Կը խնդրուի ամեն հայրենասէր Հա-
յերէ իրենց շրջանի մէջ տարածել այս
տետրակ : Մէկ անգամէն 50 օրինակ
ծախու առնողին կը ղրկուի 5 ֆրանքով
Հատին գինն է 15 սանթիմ (Պարսկա-
ստանի Հայերէն համար 10 սանթիմ) :

Մ. Փորթուղալեանի հրատարա-
կած գիրքերէն վրայ մասնաւոր զեղչ
կը լինի Պարսկաստանի Հայերէն հա-
մար որոնց կը ղրկուի փակագծի մէջ
նշանակուած գիներով :

Հետեւեալ գիրքերն կարելի է
ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն,
իրենց առջեւ նշանակուած գիներով
և փոստի ծախքը խմբագրատունէն
վճարուելով :

Արթէքը կանխիկ վճարուած՝ գիրք
չղրկուիր :

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Ա. ՀԱՅ ԳԻՐԿԱՅԻՆ ՄԸ (Սպառած),

Բ. ՀԱՅ ԳԻՐԿԱՅԻՆ »

Գ. ՍԱԼՄՈՍ ԻՍՐԱԵԼԻ »

Դ. ԱՋԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈԼԻԳՐԱՐՈՑ ԵՒ

ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈԼԻԳՐԱՐ ԱՊՍԱՄ-

ԲԱՊԵՏԱՑ (Պուլգար ազգին իւր ազա-

տութիւն ձեռք բերելու համար մէկ

դարէ ի վեր արած ջանքերի խիստ

հետաքրքրաշարժ նկարագրութիւնն

է : (1 ֆր. 10 սանթիմ) 1 ֆր. 50 սանթիմ

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒՍՈՒՆԵՐԸ. — (Հայաս-

տանցիկներէ պանդխտութեան տխուր

հետեւանքներէ սէկ փոքրիկ պատկերը

կը ներկայացունէ վիպական կերպով)

Գին (90 սանթիմ) 1 ֆրանգ 20 սանթիմ

Զ. ԳԱՄԱՌՔԱՅԻՆՔ — ԺՈՂՈՂՐԴԱԿԱՆ

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ ալբոմի անալոգի-

տուն (Մեծանուն հայ բանաստեղծին

վերջերս գրած ազատաշունչ ընտիր ո-

տանաւորներէն 3ը՝ առանձին տետ-

րակով հրատարակուած են) : 50 հատը

2 ֆր. և 50 սանթիմ, հատը (5 սանթիմ)

10 սանթիմ :

Ե. ԻՆՁԻՈՐ ՕՐԵՆՔԸ ՏԱԶԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻՄ.

(Սպառած)

Ը. ԹԻՐԻԲԻՍԻ ՀԱՅԵՐԷՆԵՐԻ ԻՐԵՆՑ ԴԻՍ-

ՑԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերէն և իրենց

գրացի ազգերի վրայ վիճակագրական

և ցեղաբանական ամփոփ և հետա-

քրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պա-

րունակէ : Թիւրքահայաստանի մէջ բը-

նակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչների

թուին բաղդատական մէկ ցուցակն

ալ կցուած է տետրակին վերջը) : Գին

50 սանթիմ (35 սանթիմ) :

Թ. «ԱՐՄԷՆԻԱ» ԶՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի

Ո. տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորո-

վին սպառած և միւսնոյն ժամանակ

չատերի հետաքրքրութեան առարկայ

դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ.

Փորթուղալեանի գրած առաջնորդող

յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփ-

ւած են Յաւարարի մէջ որ ութածալ

գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ)

(1 ֆրանգ) : 1 ֆր. 40 սանթիմ

Ժ. ՎՐԷԺ (Պուլգարի մէջ Թիւրքերի

արած բարբարոսութիւններէն մի փոք-

րիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց

կուտայ թէ Պուլգարներն ի՞նչպիսի մի-

ջոյնների գիւծած են իրենց վրէժ լու-

ծելու համար) : (15 սանթիմ) 20 սանթիմ

ԺԱ. ԹՈՄՍԱՐ ԲՈՅԱՐԻՍ (Թունաստանի մէջ

Թիւրքերի արած բարբարոսութիւն-

ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկա-

յացունէ և ցոյց կուտայ թէ Թուններն

ի՞նչպիսի միջոցների գիւծած են իրենց

վրէժ լուծելու համար) : (0,15 սանթիմ)

20 սանթիմ :

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Le Gérant : FÉLIX ENFANTIN.

ՄԱՐՍԷԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուղալեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi. et Papeterie
Allées de Meilhan, 44.